

Діяльність Тлумацького осередку Галицького мисливського товариства кінця XIX- початку XX століття

Розглядається діяльність організації громадських мисливських організацій у місті Тлумачі кінця XIX- початку XX століття. Висвітлюється їх вплив на організацію мисливського господарства на території Тлумацького повіту.

It is considered organization activity of public hunting organizations in town Tlumach late nineteenth and early twentieth century. It is highlighted their effect on the organization of hunting at the territory of Tlumach County.

Ключові слова: Тлумач, Галичина, мисливство, полювання, законодавство.

Key words: Tlumach, state, regulation Halichina, hunting, legislation.

Практично будь-яка професійна діяльність людини потребує об'єднання з метою відстоювання власних інтересів через вплив на органи влади та лобювання корисних для певної професійної групи законів тощо. Мисливці завжди були, є і, напевно, в подальшому залишаться вищою суспільною стратою, саме тому їм вдається ефективно відстоювати власні інтереси. Після прийняття у 1875 році Першого мисливського закону Галичини у Львові у 1876 році утворюється «Галицьке мисливське товариство», яке поширювало свою діяльність на всю Галичину. На перших зборах товариства, які відбулись 24 квітня 1876 року, його головою обрано визначну особистість свого часу – графа Володимира Дідушицького. Вже через два роки товариство з 10 січня 1878 року починає видавати журнал «Ловець». На противагу сучасним мисливським товариствам, Галицьке мисливське товариство не ставило собі за мету самостійно вести мисливське господарство, а лише лобювати в цілому інтереси мисливства Галичини. До основних обов'язків членів товариства належала підтримка статутних вимог. При вступі у товариство передбачалась сплата вступного внеску у розмірі 2 злотих та щорічного внеску – 5 злотих [1: 216-222].

Практично у всіх 74 повітах Галичини були організовані філії Галицького мисливського товариства. Представники (делегати) розподіляли повіт на ділянки, у яких здійснювали нагляд у галузі мисливства. Історія зберегла імена членів товариства, які репрезентували його у Тлумацькому повіті. Зокрема, у 1914 році Станіслав Богданович відповідав за мисливство Тлумача, Адам Хромцевич – Клубівців, Альфред Досхот – Палагичів, Андрій Якубович – Пужників, Здіслав Ладомирський – Марківців, Адам Рильський – Чорнолізців, Ян Урбанський – Нижніва, Людвик Вишневецький – Гориглядів [2: 61].

З розпадом Австро-Угорської імперії Галицьке мисливське товариство реорганізовується. Новій владі Другій Речі Посполитій не сподобалась назва «Галицьке» і, щоб затерти українську ідентифікацію, його переіменують на «Малопольське мисливське товариство». У 1930 році членами Малопольського мисливського товариства у Тлумацькому повіті були Анджей Якубович, граф Станіслав Потулицький, Мар'ян Бложецькі, Мар'ян Вартановіч [3;203].

Про ефективність діяльності товариства свідчать його практичні справи на ниві мисливства. Таких звичних для нашого часу бюрократичних процедур з підрахунку чисельності дичини не було, а ефективність мисливського господарства визначалась за кількістю добутої дичини. Тож сучасні мисливці Тлумаччини мають можливість точно порівняти стан сучасного мисливства. Як подавала тодішня мисливська періодика, у 1910 році найкраще мисливське господарство на Тлумаччині знаходилось у селі Чорнолізці. Його засновником був Юліан Пузуна. У представленому звіті про полювання 15 січня 1910 року зазначалось, що 12 мисливців, зробили 178 пострілів і добули 67 зайців, 4 козулі, 2 лисиці і дикого kota. За вдале полювання мисливці склали пожертву у сумі 27 крон для організації відстрілу хижаків [4: 44]. Боротьба мисливців з хижаками дала свої плоди. Так, біля Тлумача у 1882 році було добуто вовка. В околицях села Гринівці не бачили вовка з 1903 року, у Живачеві останнього вовка було добуто у 1906 році [5: 116-118]. З хижаків у Тлумацькому повіті у селі Бортниках 1881 року був добутий ведмідь [6: 87].

Кількість добутих голів у Тлумацькому повіті

Роки	Благородна дичина											Хижаки									
	Козуля	Кабан	Засць	Кролики	Тетерук	Рябчик	Куріпки	перепілки	вальдшнепи	Бекасів і дупелі	Дикі гуси	Дикі качки	Лисиці	Куниці	Тхори	Видри	Борсуки	Орли	Пугачі	Яструби	Сови
1887[7: 134]	65	42	820	4	2		180	540	100	260		244	102	2	36		4	132	45	54	35
1888[8: 110]	74	20	902			2	195	482	54	124	3	251	208	6	42		7		34		29
1898 [9: 37]	52	13	432				46	52	41			12	70	2			10	3		36	20
1901[10 : 162]	115	14	1021		2		163	214	107	58	6	103	151	18	11	7	31	5	2	154	487

Добування дичини у Тлумацькому повіті з 1885 по 1893 рік [11: 27-28]

Козулі	Зайці	Кабани	Ведмідь	Вовк	Рись	Лисиця	Куниця	Тхори	Видри	Дикі коги	Борсуки
641	6508	220		1		829	31	140	3	9	61

Продовження

Тетеруки	Рябчики	Куріпки	Перепілки	Вальдшнепи	Бекас	Дикі гуси	Дикі качки	Орли, яструби, соколи	Сови
24	2	1063	3256	709	980	6	1578	805	748

Починаючи з тридцятих років ХХ століття ведеться не лише статистика добутої дичини, але й проводиться облік дичини, що перебуває у вільному стані.

Тож у 1937 році у всій Другій Речі Посполитій нараховувалось 15358 кабанів: у Станіславівському воєводстві – 2101 голова кабана, а у Тлумацькому повіті – 200 голів, у Городенківському та Коломийському повітах – по 80 голів[12: 9-11], що значно перевищує чисельність кабанів у порівнянні з сучасним періодом.

Плоди діяльності Тлумацького осередку Галицького мисливського товариства видно не лише у високих показниках добування мисливських видів тварин у повіті, але у трофеях добутих мисливських видів тварин на території Тлумацького повіту, які експонувались на виставках мисливських трофеїв. Зокрема, на честь 60-річчя заснування Галицького мисливського товариства 5-30 вересня 1936 року у Львові були представлені і трофеї, добуті на території Тлумацького повіту: срібну медаль здобув трофей кликів кабана, добутого 14 лютого 1934 року у с. Рошневі мисливцем – графом Станіславом Красіцьким у мисливських угіддях графа Бельського. Трофей був оцінений на 2042,98 бали [13: 176-182].

Достойно мисливська галузь Тлумаччини була представлена і в столиці Польщі – Варшаві. З нагоди Міжнародного мисливського конгресу (14 квітня – 5 травня 1934 року) у Варшаві була організована третя виставка мисливських трофеїв. Слід відмітити, що у цей час економічна ситуація Європи була несприятливою, депресивною. Відповідно на виставці було представлено мало мисливських трофеїв, особливо з віддалених від Варшави воєводств, оскільки це було пов'язане з великими витратами. Але, незважаючи на економічні негаразди, завдяки Тлумацькому осередку Малопольського мисливського товариства була організована доставка до Варшави мисливських трофеїв, добутих на Тлумаччині. Зусилля не були марними, так як третє місце на виставці знову ж таки здобув трофей кликів дикого кабана (2586 балів), добутого 12.02.1906 року в Рошневі Тлумацького повіту. Власник трофею – Юліуш Бельський [14: 101-105].

Підсумовуючи викладене, слід відзначити позитивну роль на ведення мисливства у Тлумацькому повіті Галицького мисливського товариства і його – Тлумацького осередку.

Список використаної літератури

1. Проців О. Р. ДІЯЛЬНІСТЬ ГАЛИЦЬКОГО МИСЛИВСЬКОГО ТОВАРИСТВА В КІНЦІ XIX – НА ПОЧАТКУ XX ст. // Проблеми вивчення й охорони тваринного світу у природних і антропогенних екосистемах. Матеріали Міжнародної наукової конференції, присвяченої 50-річчю з часу опублікування регіонального зведення «Животный мир Советской Буковины» (м. Чернівці, 13 листопада 2009 р.). – Чернівці: ДрукАрт, 2010. – С. 216-222.
2. Spis członków i delegatów Galicyjskiego towarzystwa łowieckiego wedle powiatów. – Lwów: polonia, 1914. – S. 61.
3. Poradnik kalendarz myśliwski na 1930 rok / pod red. Ejsmonda J. – rok III. – Warszawa: Skład główny, 1930. – S. 203.
4. Korespondencje // Łowiec. – 1910. – № 4. – S. 44.
5. Godyń Z. Rozmieszczenie niektórych zwierząt łownych w Polsce / Zygmunt Godyń // Łowiec. – 1939. – № 13-14. – S. 116-118.
6. // Łowiec. – 1896. – № 6. – S. 87.
7. Wykaz zwierzyny, ubitej w ciągu roku 1887 // Łowiec. – 1888. – № 8. – S. 134.
8. Wykaz zwierzyny, ubitej w ciągu r. 1888 zestawiony na podstawie dat urzędowych przez G. Lettnera, radcę lasowego // Łowiec. – 1889. – № 7. – S. 110.
9. Statystyka ubitej zwierzyny // Łowiec – 1900. – № 3. – S. 37.
10. Statystyka ubitej zwierzyny // Łowiec – 1903. – № 14. – S. 162.
11. Starkl J., Fiszer Z. Powszechna wystawa krajowa 1894 r. i siły produkcyjne kraju: Łowiectwo i rybactwo / Juliusz Starkl, Zygmunt Fiszer. – Lwów: Wydział krajowy, 1896. – S. 27-28
12. Pilawski S. Rozmieszczenie dzika w Polsce / Stanisław Pilawski // Łowiec. – 1938. – № 1-2. – S. 9-11.
13. Klasyfikacja eksponatów // Łowiec. – 1936. – № 10. – S. 176-182.
14. III pokaz trofeów łowieckich w Warszawie // Łowiec. – 1934. – № 13-14. – S. 101-105.

Проців О. Р. Діяльність Товмацького осередку Галицького мисливського товариства кінця XIX – початку XX ст. // Тлумач: історія та сучасність:

матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 800-річчю заснування м. Тлумача (Тлумач, 24 жовтня 2013 р.) / упорядник А.А. Білас. – Івано-Франківськ – Тлумач : Злагода, 2014. – С. 178-181.